

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. директора
Навчально-наукового інституту
«Каразінський інститут
міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»
Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«ЕКОНОМІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ТА ДИПЛОМАТИЧНИЙ
МЕНЕДЖМЕНТ»**

рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

галузь знань: 29 – Міжнародні відносини

спеціальність: 292 – Міжнародні економічні відносини

вид дисципліни: за вибором

ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою Навчально-наукового інституту
«Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
17 вересня 2024 року, протокол № 2

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Валерій РЕЗНІКОВ, д-р наук з держ. управління, професор,
професор кафедри міжнародних економічних відносин та
логістики ХНУ імені В. Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин та логістики
Протокол № 2 від 9 вересня 2024 року

В.о. завідувача кафедри

Анна ЗАЙЦЕВА

Програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Міжнародні економічні
відносини»

Гарант освітньо-наукової програми

Олена ДОВГАЛЬ

Програму погоджено науково-методичною комісією Навчально-наукового інституту
«Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Протокол № 1 від 17 вересня 2024 року

Голова науково-методичної комісії

Ганна ПАНАСЕНКО

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. декана факультету
міжнародних економічних
відносин та туристичного бізнесу
Тетяна МІРОШНИЧЕНКО

“ ” 20..... р.

Робоча програма навчальної дисципліни

**«ЕКОНОМІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ТА ДИПЛОМАТИЧНИЙ
МЕНЕДЖМЕНТ»**

рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

галузь знань: 29 – Міжнародні відносини

спеціальність: 292 – Міжнародні економічні відносини

вид дисципліни: за вибором

факультет: міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
28 серпня 2024 року, протокол № 19

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Валерій РСЗНІКОВ, д-р наук з держ. управління, професор,
професор кафедри міжнародних економічних відносин
імені Артура Голікова ХНУ імені В. Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура
Голікова
Протокол № 19 від 26 серпня 2024 року

В.о. завідувача кафедри

_____ Анна ЗАЙЦЕВА

Програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Міжнародні економічні
відносини»

Гарант освітньо-наукової програми

_____ Олена ДОВГАЛЬ

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних
відносин та туристичного бізнесу
Протокол № 16 від 28 серпня 2024 року

Голова науково-методичної комісії

_____ Олена МИКОЛЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Економічна дипломатія та дипломатичний менеджмент» складена відповідно до програми підготовки третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» кваліфікації доктор філософії з міжнародних економічних відносин.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – сформувати сучасне бачення процесів ролі економічної дипломатії та дипломатичного менеджменту, особливостей наукового дослідження та трактування найважливіших явищ і процесів у економічній дипломатії, ознайомити зі сферою економічної взаємодії держав, міжнародних організацій, інтеграційних об'єднань, транснаціональних корпорацій на міжнародній арені, з сучасним станом міжнародних відносин України, а також базовими поняттями, умовами та правилами економічної дипломатії провідних інтеграційних угруповань, який відповідав би вимогам підготовки докторів філософії.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни – набуття базових компетенцій щодо ролі економічної дипломатії та дипломатичного менеджменту у глобалізованому світі в межах формування інтегральної компетентності – здатність розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

1.3. Кількість кредитів – 5.

1.4. Загальна кількість годин – 150.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни для підготовки
Обов'язкова / За вибором
Денна форма навчання
Рік підготовки
2-й
Семестр
3-й
Лекції
14 год.
Практичні, семінарські заняття
16 год.
Самостійна робота
120 год.
Індивідуальні завдання
-

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Теоретичні аспекти економічної інтеграції на різних рівнях та етапах розвитку

Поняття «економічна інтеграція», особливості, види, етапи розвитку ринкової інтеграції та інтеграції економічних систем, рівні розвитку інтеграційних процесів, економічна інтеграція міст та регіонів країни.

Тема 2. Економічна дипломатія, історія її формування та роль у міжнародних економічних відносинах

Економічна дипломатія та економічна безпека. Поняття та теоретичні аспекти дипломатичної діяльності та економічної дипломатії; еволюція розвитку економічної дипломатії; форми, суб'єкти економічної дипломатії та її фактори впливу на міжнародні відносини; економічна інтеграція та її роль у міжнародних та дипломатичних відносинах: сутність, структура, перспективи та загрози.

Тема 3. Політичні цілі та інструменти економічної дипломатії інтеграційних об'єднань: підтримка національних інтересів на міжнародних ринках

Економічна дипломатія за видами: двостороння, багатостороння, плюрілатеральна, колективна. Багатостороння і регіональна економічна дипломатія та їхня роль у формуванні регіонального та єдиного світового економічного простору. «Дипломатія впливу» та її зв'язок з економічною дипломатією. Види дипломатії: «Консультативна дипломатія», «Конференціальна дипломатія», «Культурна дипломатія», «Фінансова дипломатія», «Публічна дипломатія», «Енергетична дипломатія», «Корпоративна дипломатія» та ін.

Тема 4. Торгово-економічна дипломатія: види та особливості реалізації

Теоретичні поняття категорій «Торгова дипломатія» та «Комерційна дипломатія». Основні економічні та зовнішньополітичні доктрини етапу становлення економічної дипломатії (меркантилізм і фізіократи; фрітредерство і протекціонізм). Вклад кейнсіанства у перехід від торгової дипломатії до економічної. Економічна дипломатія за рівнями: макро- й мікрорівень, особливості її реалізації. Національні інтереси та економічна інтеграція на макро- й мікрорівнях міжнародних відносин.

Тема 5. Фінансова та торговельно-інвестиційна дипломатія: види та особливості реалізації

Теоретичне поняття «фінансової дипломатії» та «фінансової безпеки». Задачі фінансової дипломатії. Інвестиційна дипломатія, як фактор економічного розвитку. Боргова дипломатія та регіональна фінансова дипломатія. Дипломатія міжнародної технічної допомоги. Дипломатичні засоби вирішення міжнародних фінансових криз (ліквідності, платоспроможності). Валютні системи як складова міжнародних економічних відносин та міжнародна економічна безпека. Валютні війни: історія та особливості розвитку. Багатостороння економічна дипломатія та її роль у регулюванні зовнішньої торгівлі.

Тема 6. Енергетична дипломатія провідних світових країн-лідерів та Європейського союзу

Поняття «Енергетична дипломатія». Рівні енергетичної дипломатії. Учасники енергетичної дипломатії. Основні пріоритети енергетичної дипломатії. Геополітика енергетичного ринку Європи. Європейська енергетична політика: особливості розвитку. Механізми багатосторонньої взаємодії у ЄС. Спільна Енергетична стратегія України та ЄС до 2030 року.

Тема 7. Інституційні механізми реалізації економічної дипломатії України та країн світу

Особливості економічної дипломатії провідних країн Європейського Союзу: Німеччини, Франції, Великої Британії, Іспанії. Розвиток економіко-дипломатичних відносин України та Європейського Союзу. Економічні інтереси України та її місце у світовій економіко-політичній системі. Економіко-дипломатичне співробітництво України з інституціями Євросоюзу. Взаємодія державних інституцій України у сфері економічної дипломатії.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		л	с	інд	ср
Тема 1. Теоретичні аспекти економічної інтеграції на різних рівнях та етапах розвитку.	24	2	4		18
Тема 2 . Економічна дипломатія, історія її формування та роль у міжнародних економічних відносинах. Економічна дипломатія та економічна безпека.	21	2	2		17
Тема 3. Політичні цілі та інструменти економічної дипломатії інтеграційних об'єднань: підтримка національних інтересів на міжнародних ринках.	21	2	2		17
Тема 4. Торгово-економічна дипломатія: види та особливості реалізації	21	2	2		17
Тема 5. Фінансова та торговельно-інвестиційна дипломатія: види та особливості реалізації.	21	2	2		17
Тема 6. Енергетична дипломатія провідних світових країн-лідерів та Європейського союзу.	21	2	2		17
Тема 7. Інституційні механізми реалізації економічної дипломатії України та країн світу	21	2	2		17
Усього годин	150	14	16		120

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ, ЛАБОРАТОРНИХ) ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Теоретичні аспекти економічної інтеграції на різних рівнях та етапах розвитку.	4
2.	Тема 2 . Економічна дипломатія, історія її формування та роль у міжнародних економічних відносинах. Економічна дипломатія та економічна безпека.	2
3.	Тема 3. Політичні цілі та інструменти економічної дипломатії інтеграційних об'єднань: підтримка національних інтересів на міжнародних ринках.	2
4.	Тема 4. Торгово-економічна дипломатія: види та особливості реалізації	2
5.	Тема 5. Фінансова та торговельно-інвестиційна дипломатія: види та особливості реалізації.	2
6.	Тема 6. Енергетична дипломатія провідних світових країн-лідерів та Європейського союзу.	2
7.	Тема 7. Інституційні механізми реалізації економічної дипломатії України та країн світу	2
	Разом	16

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ теми	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	Розкрити теоретичні аспекти економічної інтеграції на різних рівнях та етапах розвитку	18
2.	Зробити аналіз економічної дипломатії, історії її формування та ролі у міжнародних економічних відносинах	17
3.	Обґрунтувати політичні цілі та інструменти економічної дипломатії інтеграційних об'єднань	17
4.	Проаналізувати сучасний стан і проблеми розвитку торгово-економічної дипломатії	17
5.	Визначити відмінності між фінансовою та торговельно-інвестиційною дипломатіями	17
6.	Проаналізувати особливості енергетичної дипломатії провідних світових країн-лідерів та Європейського союзу	17
7.	Розробити інституційні механізми реалізації економічної дипломатії України та країн світу	17
	Разом	120

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання – взаємодія між викладачем і аспірантом, під час якої відбувається передача та засвоєння знань, умінь і навичок від викладача до аспіранта, а також самостійної та індивідуальної роботи аспіранта. При проведенні визначених планом видів занять використовуються такі методи:

1. Під час викладення навчального матеріалу:
 - словесні (бесіда, пояснення, розповідь, інструктаж);
 - наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження);
 - практичні (вправи, практичні роботи, дослідні роботи).
2. За організаційним характером навчання:
 - методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності;
 - методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності;
 - методи контролю та самоконтролю у навчанні;
 - бінарні (поєднання теоретичного, наочного, практичного) методи навчання.
3. За логікою сприймання та засвоєння навчального матеріалу: індуктивно-дедукційні, репродуктивні, прагматичні, дослідницькі, проблемні тощо.

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Засвоєння теми (**поточний контроль**) контролюється на семінарських заняттях відповідно до конкретних цілей, **проміжний контроль** – на семінарських підсумкових заняттях або виконанням практичних завдань за темами курсу.

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки аспірантів: виконання практичних завдань за темами курсу; тестові завдання; підготовка есе; письмова форма заліку.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин.

Вміст залікового завдання й оцінювання відповідей на заліку: 2 теоретичних питання – по 20 балів.

Критерії оцінювання відповідей під час проведення підсумкового контролю:

- **15-20 балів** – відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; аспірант впевнено володіє теоретичним та фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його

щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується в матеріалі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, вміє виявити тенденції, визначити перспективи; аспірант має навички користування фактичним матеріалом і вміло застосовує його при відповідях; відповідь на теоретичні запитання дає з використанням відповідної термінології, допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки з фактичного матеріалу.

- **10-15 балів** – відповідь правильна, послідовна, логічна, але аспірант допускає у викладі окремі незначні пропуски теоретичного фактичного матеріалу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, орієнтується в матеріалі; аспірант має навички користування фактичним матеріалом.
- **5-10 балів** – аспірант не володіє більшою частиною теоретичного фактичного матеріалу, допускає істотні пропуски у відповіді, не впевнено орієнтується у нормативній базі, теоретичних засадах, не вміє інтегровано застосовувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки.
- **1-5 балів** – аспірант виявляє незнання більшої частини теоретичного та фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки.
- **0 балів** – відповідь відсутня або не відповідає змісту завдання.

У разі використання заборонених джерел на заліку аспірант на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

8. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Поточний контроль, самостійна робота							Разом	Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	60	40 (по 20 балів за два питання)	100
8	8	8	8	8	10	10			
8 балів за виконання завдань за темами 1-5 та 10 балів за виконання завдань за темами 6-7 (по одному балу за кожне завдання)									

Критерії оцінювання відповідей під час проведення поточного контролю:

- **1 бал** – відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; аспірант впевнено володіє теоретичним та фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується в матеріалі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, вміє виявити тенденції, визначити перспективи.
- **0 балів** – відповідь відсутня або не відповідає змісту завдання.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
90 – 100	зараховано
70 – 89	
50 – 69	
1 – 49	не зараховано

Критерії оцінювання навчальних досягнень аспірантів

Знання аспірантів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

- **«90–100» (відмінно)** – аспірант міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та

рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

- **«70–89» (добре)** – аспірант добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладення теоретичного змісту або при аналізі практичного;
- **«50–69» (задовільно)** – аспірант в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вмє оцінювати факти та явища, пов’язувати їх із майбутньою діяльністю.
- **«0–49» (незадовільно)** – аспірант не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Конституція України. — К.: Україна, 1996.
2. Закон України “Про дипломатичну службу” від 07.06.2018 № 2449-VIII
3. Закон України “Про дипломатичні ранги України” від 28.11.02 № 253-IV // ВВР України. — 2003. — № 4. — ст. 30.
4. Указ Президента України “Про Державний Протокол та Церемоніал України” від 22.08.02 № 746/2002.
5. Указ Президента України “Про Положення про Міністерство закордонних справ України” від 03.04.99 № 357/99.
6. Дипломатична та консульська служба: навч. Посібник / Я.Б. Турчин, Л.О. Дорош, О.Я. Івасечко. — Львів : Львівська політехніка, 2018. — 332 с.
7. Дипломатична та консульська служба: навч. Посібник / Я.Б. Турчин, О.Н. Горбач, Л.О. Дорош, О.Я. Івасечко, У.В. Ільницька. — Львів : Львівська політехніка, 2014. — 224 с.
8. Сагайдак О.П. Посольство і консульство: організація і форми роботи: навч. Посіб. / О.П. Сагайдак, П.Д. Сардачук. — К. : Знання, 2014. — 317 с.
9. Тимошенко Н.Л. Ділова культура дипломата: навч. посіб. / Н.Л. Тимошенко. — К.: Знання, 2014. — 199 с.
10. Фліссак К.А. Економічна дипломатія у системі забезпечення національних інтересів України: монографія / К.А. Фліссак. Тернопіль: Новий колір, 2016. — 812 с.
11. Шаров О.М. Економічна дипломатія: основи, проблеми та перспективи : монографія / О. М. Шаров ; Національний інститут стратегічних досліджень. — Київ : НІСД, 2019. — 560 с.
12. Wayne S. Economic Diplomacy. Durham : The Memories Club, 2010. 246 p.
13. Ryznikov V. Theoretical aspects of diplomacy, its role in international economic relations // Вісник Міжнародного Слов’янського університету. Харків: серія «Економічні науки» Том XVI № 1-2. — Харків, 2013. с.48-53
14. Valeriy Ryznikov, Nazar Stetsyshyn. Educational and public diplomacy as an instrument of state policy: the case of Ukraine / 21st century higher education in the context of economic globalization: modernization strategies / ed. Dimitrina Kamenova, Nataliia Goncharenko. Monograph. Varna (Bulgaria): 2021. — 175 p.
15. Woolcock S. European Union Economic Diplomacy. The Role of the EU in External Economic Relations. London : Routledge, 2016. 220 p.

Додаткова література

1. Імперативи розвитку міжнародних економічних відносин в умовах глобальних викликів : колективна монографія / кол.авт.; за ред. О.А. Довгаль. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2022. – 528 с.
2. Резніков В.В. Шляхи забезпечення економічної безпеки України в умовах європейської інтеграції, Вісник Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна №580,2003 с.263-266.
3. Резніков В.В. Державна політика у сфері європейської інтеграції України: теорія, методологія, практика: монографія // В.В. Резніков. Х.: НУЦЗУ, 2020. - 325 с.
4. Kaczmarek M. The New Silk Road: a versatile instrument in China's policy / Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia, 02.10.2015. URL: <http://www.osw.waw.pl/en/publikacje/oswcommentary/2015-02-10/new-silk-road-aversatile-instrument-chinas-policy>
5. Matyushenko I., Reznikov V., Tofaniuk O., Gavrilova A. Economic security of the EU and Ukraine in terms of their association // Proceedings of 37th IBIMA Conference “Innovation Management and information Technology impact on Global Economy in the Era of Pandemic” / Ed. Khalid S. Soliman (30-31 May 2021 Cordoba, Spain). P. 5346 – 5357. (ISBN: 978-0-9998551-6-4, Published in the USA)
6. Ryeznicov V. Theoretical aspects of diplomacy, its role in international economic relations // Вісник Міжнародного Слов'янського університету. Харків: серія «Економічні науки» Том XVI № 1-2. – Харків, 2013. с.48-53
7. Ryeznicov V., Borysova A., Mutazakki Nawal. Розділ: Educational diplomacy and its role in the development of international economic relations (Освітня дипломатія та її роль у розвитку міжнародних економічних відносин) // Маркетингові інновації в освіті, туризмі, готельноресторанній, харчовій індустрії та торгівлі: кол. Монографія / за гол. ред. Н.Л. Савицької. – Х.: вид-во Іванченка І.С., 2018. – 176 с.
8. Ryeznicov V. Formation and realization of the state policy in the European integration sphere of Ukraine as an essential component of ensuring national security // EAST JOURNAL OF SECURITY STUDIES, № 4(1), p. 150-160. URL: <https://ejss.nuczu.edu.ua/index.php/ejss/article/view/17>

Посилання на інформаційні ресурси в інтернеті

- Україна дипломатична: Науковий щорічник. - https://www.gdip.com.ua/pages/view/ukrana_diplomatichna
- Дипломатія без кордонів: Науковий щорічник. - https://www.gdip.com.ua/pages/view/diplomatya_bez_kordonv
- Дипломатичний корпус: Збірник - http://gdip.com.ua/files/file/Diplomatic%20Ukraine/Diplomatic_Corps/Diplomatic_Corps_autumn%20updates_Sept_2019.pdf
- Науковий вісник Дипломатичної Академії України. - <http://dipacadem.kiev.ua/naukovadiyalnist/naukovuj-visnyk/>
- Верховна Рада України - www.rada.gov.ua
- Міністерство закордонних справ України - www.mfa.gov.ua
- Міністерство економіки України - www.me.gov.ua
- Журнал «The Diplomat» - <https://thediplomat.com/>

12. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЗА ДЕННОЮ ФОРМОЮ В УМОВАХ ДІЇ ОБСТАВИН НЕПОБОРНОЇ СИЛИ

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/розпоряджень ректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.